

System med rene Enkeltmandskredse. Det gjorde vi til det sidste. Overfor Højres daværende Ordfører, Professor Ellingers Krav om en Forholdstalsvalgmaade, der skulde gøre Folketinget til et rent Spejlbillede af Befolkningen, hævdede vi fra vor Side til det sidste de mange Fordele, der var navnlig ved et folkevalgt Folketing ved rene Enkeltmandsvalg, og vi mente, at vi kunde naa en relativt tilfredsstillende Ordning ved, at Valgkredsene blev omtrent lige store, saadan som ogsaa Grundlovens Aand og Retfærdighedskravet maatte paa-byde det. Vi blev ved at afvise Højres Krav om Forholdstalsvalg til Folketinget, i hvert Fald saa længe Højre ikke vilde give Afkald paa den privilegerede Valgret til Landstinget. Der kunde anføres mangfoldige Udtalelser af mig for det gamle Enkeltmandsvalgkredssystem. Men til sidst maatte vi give op der, fordi Venstre ikke vilde give efter for Lighedskravet. Derfor har jeg med Rette lagt det historiske Ansvar for, at den gamle Valgordning fra 1849 og 1866 er blevet opgivet her i Landet, paa det Venstre, som ikke vilde gaa ind paa, at Lighedskravet blev gennemført under den Form. Venstre stred imod til det sidste og vilde ikke gøre Valgkredsene omtrent lige store, skønt vi gik ind paa, at der dog maatte tages et vist Hensyn til Befolkningstætheden den Gang. Det modsatte vi os ikke. Alligevel vilde Venstre ikke. Venstre har derfor et Hovedansvar. Jeg fremførte nogle af de højst mærkværdige Valglove, som Venstre den Gang, i 1913—14—15, førte frem. Det var Stillingen den Gang, og senere har det været saaledes, at da vi havde faaet det Kompromis, Valgloven af 1915 — der traadte i Kraft i 1918 — var, saa har vi holdt paa Systemet deri; det var ikke fuldt gennemført, det saa vi, og derfor ønskede vi det bedre, mere rationelt gennemført, og arbejdede ivrigt derpaa i Tiden fra 1918 til 1920. Et Led i dette Arbejde var den Tale, den højtærede Indenrigsminister anførte, den fortryder jeg aldeles ikke. Det var baade politisk og taktisk rigtigt, at vi fra vor Side blev ved at staa paa Enkeltmandskredssystemet med Tillægsmandater saa længe som paa nogen Maade muligt.

Derfor støttede vi ogsaa daværende Indenrigsminister Rodes Forslag om at forbedre Systemet af 1915 og gøre det mere rationelt. Men dette strandede igen paa den mest forbenede Modstand fra ledende Side i Venstre. — Den højtærede Indenrigsminister fortalte en

Anekdoten fra de bevægede Dage. Jeg skal blot dementere den Anekdote; jeg kender i hvert Fald ikke noget til den (*Indenrigsministeren* [Kragh]: Den er god!) — den kan være meget god som saa mange historiske Anekdoter; selv om de er ganske urigtige, kan de somme Tider give et Billede. Jeg synes, det vilde være Synd, om Anekdoterne skulde forsvinde af Verdenshistorien og Danmarkshistorien, for somme Tider er de det morsomste deraf, somme Tider giver de et karakteristisk Billede af Situationen, et Billede, som er psykologisk sandt, selv om det ikke svarer til nogen Virkelighed. Jeg kender, som sagt, ikke noget til den Anekdote. Men det kender jeg — og det vil den højtærede Minister ikke benægte —, at der fra ledende Venstrehold, saaledes fra den daværende Ordfører for Venstre (Sigurd Berg) til det sidste blev gjort den yderste Modstand mod at optage en virkelig Forhandling af Indenrigsminister Rodes Forslag. Det er blevet mig fortalt ikke som en Anekdote, men som en historisk Kendsgerning, at endnu om Morgenen den Dag, da endelig de tre Partier fandt hinanden i Beslutningen om at gennemføre det nye Valglovsforslag, modsatte Venstres daværende Ordfører i denne Sag — den senere Indenrigsminister og den tidligere Minister — sig til det yderste at gøre de Ofre, som var nødvendige, bl. a. det Offer, som bestod i at opgive 4 jyske Valgkredse; hvis det Offer var blevet bragt og blevet bragt i det rette Øjeblik, havde vi rimeligvis haft Systemet af 1915 væsentlig forbedret. Altsaa, de Herrer af Venstre maa igen takke sig selv for det, de maa takke sig selv for, at vi ikke har det gamle Valgkredssystem med omtrent lige store Kredse og uden Tillægsmandater og uden Forholdstalsvalg i Amtskredse, de maa takke sig selv for, at Systemet af 1915, der kunde udvides og forbedres — og det maatte ske, for det havde vist sig utilfredsstillende i 1918 —, ikke blev forbedret.

Venstres Ordfører vilde til det sidste ikke tro paa den Mulighed, at Radikale og Socialdemokrater og Konservative kunde enes om en ny Valgkredslov. Han saa altsaa galt, var ikke tilstrækkelig Realist, saa ikke, hvilke store Interesser der laa her for de tre Partier. Men saa maa de Herrer takke sig selv og deres egne Førere fra den Tid paa det Omraade derfor. Vi har intet Ansvar. Den højtærede Indenrigsminister antydede ogsaa, at jeg maaske i disse Aar, 1918—20, godt havde kendt noget til det konservative Forslag,